

безпеки (тенденції, проблеми та шляхи їх вирішення): матер. міжнар. наук.-практ. конф. Дніпро, 2022. С. 25-29.

7. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 27.10.2022 р.

8. № 2801-ХП. Відомості Верховної Ради України, 1993, № 4, ст. 19.

9. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати досудового розслідування.

Офіс Генерального Прокурора. Статистика. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/statistika>.

10. Офіс Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/ru/news/last>.

11. Черняхівський В. Й., Котляр Н. В., Горбачова М. О. Домедична підготовка: курс лекцій: навч. посібник. Дніпро : ДДУВС, 2021. 188 с.

УДК 351.861

DOI: 10.31733/17-03-2023-222-225

Оксана БОЙКО

старший викладач кафедри інновацій,
інформаційної діяльності в освіті
та навчання за міжнародними проєктами
Інституту державного управління
та наукових досліджень з цивільного захисту,
кандидат наук з державного управління

СИЛИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЯК СКЛАДОВА СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Цивільний захист розглядається на сучасному етапі розвитку українського державотворення як один із визначальних чинників зміцнення національної безпеки України.

З проголошенням незалежності України система цивільної оборони концептуально створювалась як складова частина загальної оборони України й державної системи запобігання надзвичайним ситуаціям та дій у разі їх виникнення. Основу її складали війська Цивільної оборони, які в 1992 році були виведені зі складу Збройних Сил України і передані з усім особовим складом, озброєнням і матеріально-технічною базою у підпорядкування Штабу цивільної оборони України, ввійшли до складу Воєнної організації держави, де перебували до 2005 року, до завершення їх перетворення в Оперативно-рятувальну службу цивільного захисту.

В прийнятих 12 лютого 2015 року на виконання Кодексу цивільного захисту України змінах до Закону України «Про основи національної безпеки України» органи та підрозділи цивільного захисту вперше віднесені до суб'єктів забезпечення національної безпеки України, визначено загрози національним інтересам і національній безпеці України у сфері цивільного захисту, основні напрями державної політики з питань національної безпеки України у сфері цивільного захисту.

Відповідно до прийнятого 21 червня 2018 року Закону України «Про національну безпеку України» Державна служба України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС) входить до складу сектору безпеки і оборони, сили цивільного захисту як складова сектору безпеки і оборони віднесені до сил безпеки держави та успішно виконують завдання за призначенням [1].

Це підтверджують вісім років збройного конфлікту на Сході України, повномасштабна російсько-українська війна, що розпочалася 24 лютого 2022 року. Сили цивільного захисту брали участь як в заходах антитерористичної операції так і в операції Об'єднаних сил.

В умовах збройного конфлікту на сході України впродовж 2014-2022 років сили цивільного захисту виконували завдання за призначенням на території Донецької та Луганської областей; зокрема виконання заходів функціонування територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту в режимі надзвичайної ситуації на території Донецької та Луганської областей, в режимі підвищеної готовності – в інших регіонах України; забезпечення роботи Міжвідомчого координаційного штабу з питань соціального забезпечення громадян України, які переміщуються з районів проведення антитерористичної операції та тимчасово окупованої території; проведення гуманітарного

розмінування

на звільнених територіях; інженерне дообладнання визначених територій; допомога у відновленні пошкоджених від обстрілів будинків приватних житлових секторів та об'єктів інфраструктури; доставка гуманітарних вантажів тощо.

Участь ДСНС в антитерористичній операції та в рамках проведення операції Об'єднаних сил на сході України висвітлювали в наукових працях та статтях А. Бойко, О. Бондаренко, Ю. Ковровський, О. Лещенко, Г. Марченко, Л. Попов, М. Чечоткін та інші.

Питання участі сил цивільного захисту в рамках проведення операції Об'єднаних сил ґрунтовно розглядаються в дисертаційному дослідженні О. Лещенка на тему «Трансформація системи цивільного захисту України в умовах сучасних воєнно-політичних конфліктів гібридного типу» [2].

В дисертаційному дослідженні та публікаціях автора статті також аналізуються питання функціонування єдиної державної системи цивільного захисту в умовах збройного конфлікту на сході України [3-4].

Науковий пошук в дослідженні особливостей здійснення державного управління у сфері цивільного захисту в умовах дії воєнного стану проведено Н. Клименко, зокрема в контексті переходу системи цивільного захисту від реагування на можливі надзвичайні ситуації до забезпечення стійкості держави під час різних кризових ситуацій, а також посилення взаємодії органів управління та сил цивільного захисту зі Збройними Силами України та правоохоронними органами [5].

Питання функціонування сил цивільного захисту України в умовах дії воєнного стану досліджували також М. Андрієнко, Я. Балло, П. Гаман, О. Жихарев, Р. Климась, М. Кулешов, В. Ніжник, А. Одинець, О. Сізіков, А. Слюсар, Ю. Фецул, А. Фомін, О. Ященко та інші.

В перший день введення в дію воєнного стану розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2022 року № 179-р єдину державну систему цивільного захисту переведено у найвищу ступінь готовності [6].

Впродовж понад року дії режиму воєнного стану сили цивільного захисту під постійними обстрілами героїчно рятують людей, ліквідовують пожежі, знешкоджують боєприпаси та надають допомогу постраждалому населенню. Станом на 3 березня 2023 року з початку повномасштабного вторгнення здійснено 82 тис. 909 виїздів на ліквідацію наслідків обстрілів, ліквідовано 14 тис. 54 пожежі, врятовано 3 тис. 951 особу, надано психологічну допомогу 203 тис. 970 особам. Піротехнічними підрозділами ДСНС знешкоджено 327 тис. 593 вибухонебезпечні предмети та 2 тис. 891 кг вибухової речовини, зокрема 2 тис. 191 авіаційну бомбу. Обстежено територію площею близько 80 тис. 31 гектара [7].

Ефективного функціонування єдиної державної системи цивільного захисту, її функціональних та територіальних підсистем, сил цивільного захисту в умовах дії режиму воєнного стану досягнуто завдяки оперативному прийняттю впродовж 2022-2023 років Верховною Радою України і Кабінетом Міністрів України понад 20 нових законопроектів та внесенню необхідних змін і доповнень до чинної нормативно-правової бази.

Серед них прийняття 15 березня 2022 року Закону України № 2132-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності у сфері довкілля та щодо цивільного захисту на період дії воєнного стану», яким зокрема внесено зміни до Кодексу цивільного захисту України стосовно визначення додаткових завдань єдиної державної системи цивільного захисту у відбудовний період, затвердження щорічного плану основних заходів цивільного захисту, включаючи заходи у відбудовний період після закінчення воєнних дій, передбачено цільову мобілізацію з метою ліквідації надзвичайних ситуацій державного рівня та їх наслідків, а також у відбудовний період для ліквідації наслідків воєнних дій [8].

Зміни до Кодексу цивільного захисту України в частині визначення додаткових завдань єдиної державної системи цивільного захисту у відбудовний період наведені в рис. 1.

В умовах дії воєнного стану в Україні визначеним постановою Кабінету Міністрів України від 17.12.2022 № 1401 «Питання організації та функціонування пунктів незламності» порядком організовано створення пунктів незламності. На кінець 2022 року в Україні функціонувало майже 11 тис. 500 пунктів незламності (очікується розгортання понад 15 тисяч). Найбільший попит мають мобільні пункти незламності. Громадяни забезпечуються теплом, світлом, доступом до води, зв'язком і іншими елементами, які необхідні для комфортного й безпечного перебування в умовах війни [7].

Рис. 1. Додаткові завдання єдиної державної системи цивільного захисту у відбудовний період (складено автором на основі [8])

Указом Президента України від 23 грудня 2022 року № 883 передбачено проведення оборонного огляду громадської безпеки та цивільного захисту України, за результатами якого буде розроблено проєкт Стратегії громадської безпеки та цивільного захисту України. Під час проведення цих заходів буде враховано досвід функціонування сил цивільного захисту в умовах дії воєнного стану [9].

В контексті міжнародного виміру забезпечення національної безпеки слід відзначити, що міжнародне співробітництво України у сфері цивільного захисту особливого значення набуло під час російсько-української війни. Функціонування єдиної державної системи цивільного захисту в умовах дії режиму воєнного стану потребує додаткового підсилення технікою та оснащенням, матеріально-технічними резервами для забезпечення безпеки життєдіяльності населення.

Саме тому в рамках подальшого виконання Угоди про асоціацію Україна – Європейський Союз, надання Україні статусу кандидата до вступу в Європейський Союз 5 вересня 2022 року Україна офіційно звернулася до Європейської Комісії із запитом щодо приєднання до Механізму цивільного захисту Європейського Союзу – найбільшої в світі системи надання міжнародної координованої оперативної допомоги при надзвичайних ситуаціях.

19 жовтня 2022 року Україна отримала дорожню карту вступу в систему Механізму цивільного захисту Європейського Союзу. Це документ, в якому прописані конкретні кроки, які мають бути впроваджені в Україні, перед набуттям повноправного членства в системі. Тривалість процесу набуття повноправного членства у Механізмі цивільного захисту залежить від обох сторін і України, і Європейського Союзу [10].

Зазначимо, що в рамках Механізму цивільного захисту, з початку повномасштабного вторгнення, Україна вже отримала понад 70 тисяч тонн допомоги від країн ЄС від харчових продуктів, до сучасного обладнання для розмінування та спеціальної техніки. Доставка гуманітарної допомоги від ЄС здійснювалася через логістичні хаби, створені в Польщі, Румунії та Словаччині.

Необхідно зробити висновок, що цивільний захист України з перших днів російсько-української війни прийняв на себе всі випробування на здатність ефективно діяти в умовах воєнного стану, а сили цивільного захисту, як складова сектору безпеки і оборони України,

в повній мірі забезпечують виконання завдань за призначенням.

Важливо також визнати необхідність подальших наукових досліджень на напрямках виконання завдань силами цивільного захисту в умовах дії воєнного стану.

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.

2. Лещенко О. Я. Трансформація системи цивільного захисту України в умовах сучасних воєнно-політичних конфліктів гібридного типу: дис. ... канд. політ. наук: 21.01.01. Київ, 2020. 293 с. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-01/proekt-rukopisu-leschenka-ost.-utoch.-09.01.2020.pdf>.

3. Бойко О. А. Державне управління у сфері цивільного захисту в сучасних умовах українського державотворення: дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01. Дніпро, 2021. 285 с. URL: http://www.dridu.dp.ua/nauka/sv_rada_D/dis/Boyko_dissertation.pdf.

4. Подскальна О. А. Розвиток наукової думки щодо організації цивільного захисту як складової національної безпеки. Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. Київ, 2017. Вип. № 4. С. 20-27.

5. Клименко Н. Г. Особливості забезпечення цивільного захисту в умовах воєнного стану. Науковий вісник: Державне управління. Київ, 2022. № 2 (12). С. 218-233.

6. Про організацію функціонування єдиної державної системи цивільного захисту в умовах воєнного стану: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.02.2022 р. № 179-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2022-%D1%80#Text>.

7. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news>.

8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності у сфері довкілля та щодо цивільного захисту на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 р. № 2132-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2132-20#Text>.

9. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23.12.2022 р. «Про проведення огляду громадської безпеки та цивільного захисту»: Указ Президента України від 23.12.2022 р. № 883/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/8832022-45421>.

10. Країни-партнери офіційно підтримали Україну на шляху приєднання до Механізму цивільного захисту ЄС. URL: <https://dsns.gov.ua/uk/news/ostanni-novini/krayini-partneri-oficiino-pidtrimali-ukrayinu-na-slyaxu-prijednannya-do-mexanizmu-civilnogo-zaxistu-jes>.

УДК 35.078.2

DOI: 10.31733/17-03-2023-225-227

Катерина ГЛУХОВЕРЯ

доцент кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ ПРАВОТВОРЧОСТІ У ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Правотворча діяльність публічної адміністрації виражається у прийнятті правових актів, які є головним засобом регулювання відносин у сфері діяльності публічної адміністрації. Це одна із основних форм реалізації завдань і функцій органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Правові акти в діяльності публічної адміністрації, з одного боку, слугують впорядкованості та стабільності адміністративно-правових відносин, з іншого – є підставою зміни прав, свобод та інтересів осіб у публічній сфері.

Ті чи інші аспекти правотворчої діяльності публічної адміністрації аналізували вчені В. Авер'янов, В. Бевзенко, Н. Блажівська, В. Галуцько, О. Гетманцев, І. Грибок, О. Кузьменко, Р. Мельник, О. Пасенюк, Є. Соболев, С. Стеценко, В. Сурник, М. Тищенко, В. Шкарупа, та ін. Поряд з цим правотворча діяльність публічної адміністрації потребує постійного вивчення та дослідження в аспекті сучасних процесів державотворення та правотворення, які відбуваються у державі, відповідати стандартам правотворчої діяльності ЄС, враховувати кращі вітчизняні та європейські практики.

Адміністративна правотворчість публічної адміністрації втілюється у формі прийняття нормативних та індивідуальних актів. Метою такої правотворчості є створення